

Östra Torps kyrka

55.3462, 13.3570

Östra Torps kyrka som är Sveriges sydligaste församlingskyrka, belägen cirka hundra meter norr om Smygehamn, är den tredje kyrkan på samma plats.

Förmodligen byggdes den första kyrkan på 1400-talet, enligt legenden av fiskare från Lübeck som bedrev fiske utmed kusten. Lübecks handelsvälde var ju på den tiden dominerande på Östersjön.

Med tiden ansågs denna medeltida kyrka för liten och för mörk och dessutom bristfällig, och 1876 beslutade man på en kyrkstämman att låta bygga en ny kyrka. Det fördes en del diskussioner om var kyrkan skulle uppföras, men det blev till slut på samma plats som den gamla.

Ritningar upprättades av byggmästare Möller, men Överintendentsämbetet gjorde några mindre korrigeringar innan ritningarna godkändes.

Den 1 augusti 1880 kunde kyrkan invigas av biskop Vilhelm Flensburg. Men efter bara tio år slog blixten ner i kyrkan som då skakades svårt. Och även om byggnaden renoverades och återställdes skulle den bara få stå ytterligare knappt tjugo år. Psalmsöndagen den 4 april 1909 började kyrkan brinna mitt under pågående gudstjänst. Det berättas att församlingen höll sig synnerligen lugn och behåll sina platser tills gudstjänsten av avslutad, trots att eldslågor mot slutet börjat slå in i själva kyrkan. Man sjöng till och med sista versen på psalm 161.

Dock hoppade pastorn över uppläsningen av de allmänna kungörelserna.

I Trelleborgs-Tidningen stod dagen efter att läsa att "man må ej förtänka kantorn att denna vers spelades i något raskare tempo än vanligt". Istället började ett intensivt arbete ned att rädda inventarier.

Man ansökte ganska omgående om att återuppföra kyrkan enligt den gamla ritningarna. Men arkitekten Theodor Wåhlin på Överintendentsämbetet lät upprätta nya ritningar även om kyrkan i stort kom att likna den föregående. Wåhlin var domkyrkoarkitekt för Lunds domkyrka under nästan ett halvt sekel. Han ritade inte bara ett flertal kyrkor i Skåne, utan även bland annat stationshusen längs med järnvägslinjen Vellinge-Skanör-Falsterbo. Invigning av den nuvarande kyrkan skedde så den 14 juni 1911.

Många av de medeltida inventarierna från den första kyrkan på platsen hade ställts undan men kom nu åter till användning. Bland annat lyckades man samla ihop ett antal delar från den gamla predikstolen. En av de fyra evangelistbilderna återfanns som dörrprydnad på änkan Hanna Persson, som i ersättning fick en ny dörr på kyrkans bekostnad. Även de tre andra figurerna lyckades man återbörda, och en ny predikstol byggdes ihop av snickerifabrikören Per Thufvesson i Vallby.

Hos änkan återfanns också delar av den gamla altaruppsatsen, och som liksom predikstolen troligen är från 1500-talet, kanske tillverkad i Lübeck. Altaruppsatsen inramar altartavlan som är en kopia av Carl Blocks Kristus Tröstaren, målad av konstnären Ola Larsson i Västra Vemmenhög.

Den gamla medeltida dopfunten hade skadats i branden, och hamnade först som prydnad i en trädgård. Den fördes senare tillbaka till kyrkan men lämnades så småningom över till Lunds Historiska Museum. Den nuvarande dopfunten är gjord av kalksten från Ignaberga efter ritningar av Wåhlin.

Den färgglada glasmålningen invid dopfunten visar Maria med Jesusbarnet. texten "In Terra Pax" betyder "På Jorden Fred" och är tillverkad av Tore Ekelin.

Vid branden räddades också en större dyrbar ljuskrona, som visserligen skadades men som senare kunde renoveras, och som nu hänger i kyrkan.

Votivskeppet är skänkt till kyrkan på 1920-talet av den dåvarande vices pastorn Carl Arnehelm till minne av dennes maka Ethel.

Till den nya kyrkan byggdes en orgel av Olof Hammarberg i Göteborg, men ersattes 1988 med ett helt nytt orgelverk byggt av A Mårtenssons i Lund. Man behöll den gamla fasaden som ritades av Theodor Wåhlin.

En gravsten som tidigare legat inne i kyrkan finns vid tornets södra hörn. Texten på stenen berättar att den är över kyrkoherden Sveno Laurentii som dog 1646 efter att ha tjänstgjort i kyrkan under 18 år. Texten berättar vidare att han ligger begravd tillsammans med två av sina hustrur, Boel Hansdaatter och Anne Hansdaatter. Stenen bekostades av hans tredje hustru Marine Bastiansdaater.

Källor:

Webb: Källstorps församling.

Bok: Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister.

Bok: "Kyrkorna i Östra Torp". Stig Sevenius.

Informationsblad: "Östra Torps kyrka".